

Partsgemensamt arbete kring framtagande av frågor och svar kring avtalet.

De centrala parterna vill understödja tillämpningen av lärarnas arbetstid utifrån HÖK 12 (framförallt reglerat i AB och Bilaga M). Parterna ger här sin gemensamma syn på lärares arbetstid i form av ”frågor och svar”. Svaren bygger på det centrala avtalet. Ta reda på om det finns lokala överenskommelser om arbetstiden på din arbetsplats som kan påverka svaren på frågorna.

1. En skola ska genomföra Öppet hus på en lördag. Vilken slags arbetstid är det för läraren som arbetar på lördagen?

Svar: Av lärarens årsarbetstid om 1 767 timmar är 1 360 timmar reglerad tid. Den reglerade arbetstiden kan variera i perioder över ett verksamhetsår för att förläggningen av den ska stödja verksamhetens behov. Ett verksamhetsår rymmer 194 så kallade A-dagar, dagar då den reglerade arbetstiden om 1 360 timmar förläggs. Vid planeringen av verksamhetsåret ska en av de 194 A-dagarna och tillhörande reglerad arbetstid förläggas till den lördag då Öppet hus ska genomföras.

Vid arbete på lördagen, tid som avtalet anser vara obekvä, utges tillägg för obekvä arbetstid.

2. En lärarens hela reglerade arbetstid 1 360 timmar är redan utlagd på 194 A-dagar över verksamhetsåret, i ett veckoschema måndag – fredag. Nu ska Öppet hus hållas på en lördag. Vilken slags arbetstid är det för läraren som arbetar på lördagen?

Svar: I och med att all reglerad arbetstid redan är tagen i anspråk, kan arbetsgivaren beordra övertid när Öppet hus ska genomföras. I detta exempel utges kvalificerad övertidsersättning enligt bestämmelserna i avtalet. I samband med att övertidsersättning utges betalas inte ersättning för obekvä arbetstid.

3. Kan arbetsgivaren förlägga A-dagar till andra dagar än måndag – fredag?

Svar: Skolans verksamhet bedrivs i de allra flesta fall måndag – fredag och därför förläggs lärarnas 194 A-dagar vanligtvis till måndag – fredag. Vid aktiviteter som till exempel Öppet hus eller skolkonserter kan dag av de 194 A-dagarna förläggas till lördag eller söndag. Vid arbete på lördag eller söndag, tid som avtalet anser vara obekvä, utges tillägg för obekvä arbetstid.

4. Rektor har beslutat följande perioder för planeringen av de huvudsakliga arbetsuppgifterna: 10 augusti – 4 november; 5 november – 10 mars; 11 mars – 22 juni. Hur kan lärarnas reglerade arbetstid och A-dagar förläggas under perioderna?

Svar: Enligt en bestämmelse i avtalet ska planeringen av de huvudsakliga arbetsuppgifterna omfatta minst tre perioder under verksamhetsåret för att arbetstidsförläggningen ska bli så jämn som möjligt.

Varje lärares reglerade arbetstid, 1 360 timmar och 194 A-dagar ska läggas ut i ett individuellt arbetstidsschema som fastställs av rektor. Det finns inget i avtalet som hindrar ett utlägg på individbasis. Ett utlägg på individbasis ska eftersträvas, då det bättre motsvarar den flexibilitet som verksamheten fordrar, samt svarar mot den individuella hänsyn en arbetsgivare måste ta gentemot en arbetstagare. Innan fördelningen sker bör man se över det kommande verksamhetsåret och planera in tid och dagar på ett sätt som gynnar den verksamhet som skall genomföras.

5. På en skola finns problem med ojämn förläggning av arbetsuppgifterna över verksamhetsåret. Nationella prov, utvecklingssamtal, Öppet hus och föräldramöte ligger alla under april månad. Hur kan detta hanteras?

Svar: Rektor och personal bör tillsammans göra en grovplanering av verksamheten inför verksamhetsåret där man fördelar de extra tunga arbetsuppgifterna utspritt över året. Vid planeringen ska såväl verksamhetens som den enskilda lärarens behov beaktas. I första hand bör man fördela de arbetsuppgifter som skolan och läraren själv råder över så att förläggningen och därmed arbetsbelastningen blir så jämn som möjligt över arbetsåret. Den reglerade arbetstiden ska sedan lämpligen förläggas så att mer tid förläggs till de veckor då behovet är större och mindre till de veckor då arbetsbördan är något mindre.

Det finns inget i avtalet som begränsar utlägget av reglerad arbetstid till en veckoarbetstid på till exempel 35 timmar per vecka. Begränsningen ligger i 1 360 timmar per år och periodiseringen av de huvudsakliga arbetsuppgifterna om minst tre perioder under verksamhetsåret. Syftet med periodiseringen är att åstadkomma en så jämn arbetsbelastning som möjligt.

6. Tre lärare har tillsammans ansvar för en grupp om 60 elever i årskurs 5. De arbetar alla 100 procent och alla har hela sin tjänstgöring förlagd till gruppen. Under vårterminen ska två av de tre lärarna under samma tidsperiod vara föräldralediga på 25 procent. Vad händer?

Svar: Arbetsgivaren har ansvaret att planera för att verksamheten ska kunna fortgå utan påtagliga störningar. Arbetsgivaren har också ansvar för lärarnas arbetsmiljö. Om utgångspunkten i ovanstående fråga är att alla tre lärarna har 100 procent tjänstgöring förlagd till årskurs 5 och det försvinner 25 procent respektive 25 procent, så måste frågan lösas organisatoriskt. Ett sätt är att omfördela och omprioritera i verksamheten för att få in ytterligare tjänstgöring till årskurs 5 i form av någon eller några andra lärare i organisationen som kanske i dag inte har full tjänstgöring. Ett annat sätt är att ta in vikarie på deltid.

7. På en skola finns tre lärare i engelska. En av lärarna har nyligen sagts upp på grund av arbetsbrist. Antalet undervisningsgrupper har inte förändrats. Arbetslaget får nu i uppgift att fördela undervisningen i engelska på de kvarvarande lärarna. Hur kan situationen hanteras?

Svar: Frågan måste lösas organisatoriskt. Ett antagande man kan göra är att uppsägning på grund av arbetsbrist har förberetts lång tid i förväg och att det då gjorts konsekvensanalys av arbetsmiljön för de kvarvarande som ska jobba i den nya och mindre organisationen. Finns det i analysen av kvarvarande organisation ett utrymme för att fördela undervisningen i engelska utan att det medför risk för ohälsa, beslutar rektor detta. Att involvera arbetslaget i arbetet om hur lösningen ska se ut är bra som råd och stöd. Det är dock rektor som fattar beslut om organisation, verksamhet, prioriteringar och arbetsmiljö.

8. På kommunens skolor läggs följande ut: fem studiedagar under elevernas läsår, en kompetensutvecklingsdag i augusti och två i juni, sammanlagt åtta dagar om åtta timmar vardera för kommunens alla lärare. Hur ska den återstående tiden för kompetensutveckling hanteras?

Svar: Avtalet säger att tid för kompetensutveckling ska avsättas inom den reglerade arbetstiden utifrån riktmärket 104 timmar per heltidsanställd och verksamhetsår. I exemplet ovan har arbetsgivaren beslutat att lägga ut 64 timmar lika för alla lärare. Den resterande tiden ska fördelas individuellt mellan lärarna efter verksamhetens och individens behov. Det finns inget i avtalet som förhindrar arbetsgivaren att satsa ytterligare på lärares kompetensutveckling.

9. En lärare arbetar i årskurs 7-9. Två dagar i veckan har läraren lektion till klockan 12:00 och nästa lektion börjar klockan 12:30. I schemat markeras detta uppehåll som lärarens rast på 30 minuter. Har läraren fått ut sin rast?

Svar: Det finns inget reellt utrymme om minst 30 minuter mellan två lektioner som slutar och börjar som i exemplet ovan, alltså finns ingen möjlighet att få ut en rast. Lektionerna ska läggas så att det avsätts rimlig tid för läraren att avsluta och starta lektioner, utan att detta kommer att inkräkta på lärarens möjlighet att verkligen få minst 30 minuters rast och utan att utläggget inkräktar på elevernas undervisningstid.

Enligt Arbetstidslagen har en arbetstagare rätt till rast och rasten ska förläggas så att arbetet inte sker under längre sammanhängande tid än fem timmar. Syftet med rasten är att arbetstagaren ska kunna återhämta sig och sedan orka slutföra arbetsdagen med god kvalitet på arbetet. Tid för rast är inte arbetstid och räknas därmed inte in i den reglerade arbetstiden. Arbetstidslagen anger inte hur lång denna rast ska vara, men praxis på svensk arbetsmarknad är att en lunchrast är mellan 30 och 60 minuter lång, där minimum således är 30 minuter. Arbetsgivaren ska planera verksamheten utifrån dessa förutsättningar med tanke på arbetstagarens hälsa och säkerhet, liksom verksamhetens kvalitet.

10. Rektor har lagt ut lärarens reglerade arbetstid så att arbetstiden startar samtidigt som den första lektionen börjar och slutar samtidigt som dagens sista lektion slutar. Läraren önskar få förlägga sin reglerade arbetstid så att den börjar 15 minuter innan första lektionen startar och slutar 15 minuter efter det att sista lektionen slutar. Vad är rimligt?

Svar: Den reglerade arbetstiden ska rymma att läraren kan vara på plats före och efter lektionen för att till exempel hinna ta fram och sätta undan material, iordningställa lokalen och släppa in och ut eleverna. För att skolan ska kunna ge eleverna den undervisningstid de har rätt till måste läraren kunna starta och avsluta lektionen på utsatt tid. Hur mycket reglerad tid som behövs kan variera och avgörs med beaktande av vilken undervisning som bedrivs, hur lokalerna ser ut och så vidare. Tiden ska inte tas från elevernas undervisningstid.

11. En lärare arbetar heltid med tjänsten förlagd till två olika skolor. Det är 20 km mellan de två skolorna. Normal körtid är 20 minuter. Läraren beskriver sina arbetsförhållanden som mycket stressiga, eftersom det vid flera tillfällen i veckoschemat förekommer allt för snålt tilltagen restid mellan de olika skolorna. Även då lektioner är på samma skola förekommer vid byte från en lektion i en klass i ett ämne, att det inte finns någon tid alls innan nästa lektion börjar i en annan klass i ett annat ämne. Har läraren en rimlig arbetssituation?

Svar: Planeringen av tjänstgöringsunderlaget ska medge att läraren har tid på sig att förflytta sig mellan skolor och lektioner. Hur mycket reglerad tid som behövs kan variera och avgörs med beaktande av vilken undervisning som bedrivs, hur lokalerna ser ut och hur avståndet till den andra skolan är och så vidare. Tiden ska inte tas från elevernas undervisningstid.

12. Två lärare ska åka på kurs till London med elever i gymnasiets årskurs 3. Resan är en del av en kurs i engelska. De åker på tisdag morgon och kommer tillbaka lördag kväll. Vad ska lärare och rektor tänka på inför resan?

Svar: Inför resan måste rektor besluta om resans utformning. Hur ska resan bemannas och hur ska berörda lärares arbetstid förläggas för att regler om dygns- och veckovila ska kunna iakttas och ansvaret för eleverna upprätthållas.

Att rektor fattat de nödvändiga besluten inför resan är avgörande ur försäkringssynpunkt för den händelse något skulle inträffa under resan. Även vilka avtalade ersättningar som kan komma i fråga för de berörda lärarna ska beslutas av rektor i förväg.

13. En lärare har två årskurs 9 i svenska och ska därför hantera nationella prov för båda grupperna. I lärarens arbetstid är 35 timmar i veckan över hela året utlagd som reglerad arbetstid. Nu gör läraren gällande att arbetstiden inte räcker till under den period läraren ska hantera de nationella proven. Hur kan situationen hanteras?

Svar: Nationella prov är ett uppdrag som skolan ska genomföra. Rektor beslutar inför verksamhetsåret vilken tidsomfattning av en lärartjänst de nationella proven tar i anspråk och under vilka perioder av läsåret som dessa prov genomförs. Eftersom lärares arbetstid kan variera under ett verksamhetsår ska lärarens arbetstidsförläggning planeras så att det finns tid kvar för de perioder då nationella prov genomförs. Om lärarens arbetstid har använts till annat i stället för de nationella proven måste ansvarig chef besluta vilka omprioriteringar som ska göras och fatta beslut så att de nationella proven kan genomföras.

Om situationen uppstår att arbetsuppgifterna inte ryms inom lärarens reglerade arbetstid kan övertidsarbete bli en akut lösning. Övertidsersättning utges enligt bestämmelserna i avtalet.

14. En tjänst annonseras ut i ma/ no 90 procent. Läraren som intervjuas för tjänsten undrar vad som skiljer tjänstens innehåll från en heltidsanställning. Vad säger avtalet?

Svar: Avtalet reglerar inte i detalj hur en anställning ska utformas, varken till sysselsättningsgrad eller till innehåll. Arbetsgivaren ska visa vilka arbetsuppgifter som ingår i deltidsanställningen och vilken omfattning dessa uppgifter har i förhållande till en heltidsanställning.

15. En lärare arbetar deltid 80 procent och har reglerad arbetstid utlagd måndag – torsdag med sju timmar per dag. En studiedag infaller på en fredag. Rektor vill att läraren ska vara med. Vad gäller?

Svar: Lärarens deltid på 80 procent innebär att lärarens reglerade arbetstid är 80 procent av 1 360 timmar, det vill säga 1 088 timmar. Vid planeringen av verksamhetsåret måste arbetsgivaren se till att läraren har reglerad arbetstid utlagd på den aktuella fredagen/ studiedagen och att arbetstiden ryms inom den deltidsanställdes lärarens reglerade arbetstid.

16. Skolinspektionen inspekterar en skola under oktober månad och ålägger då skolan att revidera sin likabehandlingsplan. Rektorn ger en lärare i skolans mobbningsteam i uppdrag att revidera planen, vilket är ett tidskrävande arbete. Rektor menar att om läraren inte hinner med arbetsuppgiften inom sin reglerade arbetstid så får läraren använda sig av sin förtroendearbetstid. Vad gäller?

Svar: Skolledningen ska tillsammans med läraren planera vilka uppgifter som för en tid kan läggas åt sidan för att skapa utrymme för revideringsarbetet av likabehandlingsplanen inom ramen för den reglerade arbetstiden.

17. En lärare har slutat för dagen och är på väg ut från skolan när en elev stoppar läraren och säger att en kamrat har ramlat och slagit i huvudet. Den skadade är groggy och har uppenbarligen ont. Läraren larmar 112, kontaktar elevens föräldrar, följer med i ambulansen in till sjukhuset och väntar där till elevens föräldrar ansluter. När läraren kommer tillbaka till skolan där bilen finns har det gått tre timmar sedan lärarens reglerade arbetstid slutade. Har läraren rätt till övertidsersättning?

Svar: Övertid ska i normalfallet vara beordrad i förväg av rektor men kan också godkännas i efterhand, till exempel vid händelser som i exemplet.

18. Skolledningen är inne i planeringsfasen av nästkommande verksamhetsår och lärarnas reglerade arbetstid är utlagd måndag – fredag dagtid med 35 timmar per vecka under hela verksamhetsåret. Parallellt med detta planeras ett kalendarium med arbetsplatsträffar på kvällstid vid fyra tillfällen under året; tre timmar vid varje tillfälle. Hur kan den reglerade arbetstiden förläggas för att rymma dessa arbetsplatsträffar inom lärarnas reglerade arbetstid om 1 360 timmar?

Svar: Vid planeringen av verksamhetsåret ska lärarnas reglerade arbetstid förläggas så att arbetsplatsträffarna ryms inom de 1 360 timmarna.

Om all reglerad arbetstid förläggs på dagtid i lärarnas veckoschema ryms inte de aktuella arbetsplatsträffarna i den reglerade tiden. Övertidsarbete ska bara förekomma vid oplanerade, oförutsedda händelser eller tillfälliga arbetstoppar. De arbetsplatsträffar som ligger på kvällstid i det planerade kalendariet är varken oplanerade eller oförutsedda händelser.

Vid arbete på kvällstid, tid som avtalet anser vara obekvämt, utges tillägg för obekvämt arbetstid.

19. En lärare har sin reglerade arbetstid utlagd klockan 08:00 – 14:00 på torsdagar. Det uppstår problem med en elev och ett möte behövs med kort varsel. På måndagen meddelar rektor att elevens föräldrar kommer på torsdag klockan 14:00 och att mötet planeras ta cirka två timmar. Rektor säger att eftersom läraren inte har någon undervisning mellan klockan 08:00 och 10:00 ska läraren ändra sin arbetstid den aktuella torsdagen till klockan 10:00 – 16:00. Rektor hävdar att läraren måste förskjuta sin arbetstid. Är detta korrekt?

Svar: Nej, bestämmelsen om förskjuten arbetstid är inte tillämplig på lärare anställda enligt Bilaga M. Rektor kan i stället beordra läraren till övertidsarbete den aktuella dagen.

20. Inför det kommande läsåret vill rektor dels öka den gemensamma konferenstiden från två till tre timmar, dels öka tiden för rast- och måltidsvakt från 40 minuter till 60 minuter. Lärarna menar att detta inte ryms inom den reglerade arbetstiden och att arbetsbelastningen riskerar att bli för hög. Vad ska rektor beakta?

Svar: Rektor har ansvaret för arbetsmiljön samt för verksamhetens kvalitet. Rektor ska vidare säkerställa att den reglerade arbetstiden rymmer dessa arbetsuppgifter för var och en av lärarna. Arbetsgivaren har ansvar för att ingen lärare utsätts för risk för ohälsa med anledning av förändringen.

21. Under diskussionen om hur årets arbetsuppgifter ska förläggas kommer hanteringen av utvecklingssamtal upp. Några lärare vill förlägga dessa till kvällstid och menar samtidigt att den reglerade arbetstiden inte räcker till. Rektor menar att de utvecklingssamtal som inte ryms inom den reglerade arbetstiden får förläggas till förtroendearbetstiden. Vad gäller?

Svar: Samtliga utvecklingssamtal ska genomföras inom lärares reglerade arbetstid om 1 360 timmar. Det är rektor som beslutar när den reglerade arbetstiden ska förläggas. Om rektor förlägger den reglerade arbetstiden till kvällstid, tid som avtalet anser vara obekväm, utges tillägg för obekväm arbetstid.